

OLAV KARULIN

KOGUKONNA LOOMISE KÄSIRAAMAT

VANA-PÄRNU KOGUKOND MTÜ

2024

SISUKORD

1. Autorist	3
2. Kuidas alustada?	3
3. Mis edasi?	5
4. Kuidas KOV võtaks su esitatud ideed omaks?	7
5. Ära leiuta jalgratast!	9
6. MTÜ ei tohi kasumit teenida	10
7. Kriitika	11
8. Kogukonna üksmeelsus	11
9. Aga mis sina selle eest saad?	12
10. Suhted perega	13
11. Lõpetuseks	13
Lõppsõna	14
LISA 1 Edulood	15

1. Autorist

Kui ma 2016.a tegin Vana-Pärnu kogukonna Facebooki grupi www.facebook.com/VanaParnu, siis oli minu ainsaks eesmärgiks leida oma lapsele lähedusest mängukaaslasi. Mängukaaslased ma lapsele leidsin aga see oli alles algus. Minu suureks üllatuseks sai see grupp kiiresti kohalike seas populaarseks. Täna jälgib gruppi 1600 inimest. Algselt arutasime kogukonna rahvaga kohalikel teemadel, et mida saaks meie linnaosas paremaks teha. Korraldasime koristustalguid, võitlesime reostajatega, kes kippusid oma prügi meie linnaossa metsa alla tooma jne. Kuna näha oli, et rahvas tahab kaasa rääkida ja vajadusel panna käed külge erinevatele töödele, siis 2021.a asutasime Vana-Pärnu kogukond MTÜ. Seda just põhjusel, et kaua me oma rahadega asju teeme, vabaühendusena saaksime ka erinevatest projektivoorudest osa võtta.

2021.a kandideerisin Pärnu linnavolikogusse ja oma kogukonna häälte toel sinna ka sain. Kandideerimise põhjus oli lihtne: soovisin saada lähemale otsustamisele, et saaksin veelgi paremini meie kogukonda aidata. Idee poolest tundus see hea, praktikas oli see kõike muud kui lihtne. Aga sellest räägin juba pikemalt järgmistes peatükkides. Üritangi järgnevalt läbi oma kogemuste anda juhtnöore, kuidas alustuseks endale kogukond ehitada ning siis suunata KOV ja kogukond edukalt koostööle.

Head lugemist!

2. Kuidas alustada?

Nagu sissejuhatuses kirjutasin, alustasin ma sügavalt isikliku mure lahendamise: leida lapsele mängukaaslased. Kui sa tahad panustada ja tunned, et sul on pealehakkamist ning rohkelt vaba aega, siis alusta kusagilt!

Kõigepealt pane kirja:

1. Mis probleemi sa sooviksid lahendada hakata? Mida suurem probleem, seda rohkem inimesi on sellest puudutatud. Järelkult sinu tulevaste liitlaste hulk samuti suurem. Näiteks on teie küla mänguväljak kulunud, tahaks korda teha. Mida rohkem on selle mänguväljaku kasutajaid, seda rohkem liitlasi on sul kohe olemas. Aga enne probleemi käsilevõtmist küsi inimestelt, kas see ikka on nende jaoks kitsaskoht. Üsna tihti on ühe inimese mure teisele siiralt ükskõik - me kõik näeme asju erinevalt. Mänguväljaku näite puhul on asi lihtne - mine seisa mänguväljaku ääres nädalake ja küsi kõikidelt kasutajatelt, kuidas nad olemasoleva olukorraga rahul on ja mis võiks muutuda. See on sul ka hea võimalus küsitletavate käest meiliaadressi paluda, et saaksid neile saata kutse, kui oled mingi ametliku grupi loonud.
2. Mis on su niinimetatud toode/teenus, millega sa mingit probleemi lahendada tahaksid? Kui su linnaosas või külas puudub esindaja, kes võiks kogukonna huvisid kaitsa KOV-i (kohaliku omavalitsuse) juures, siis on su tooteks ja teenuseks vahendus.

Kogu kokku inimeste vajadused, sõnasta need loogilises järjestuses ja vii KOV-i. KOV-idel väga hea meel, kui nad saavad suhelda vaid ühe inimesega, mitte terve kogukonnaga rahvaga.

3. Keda su tegevus puudutada võiks, kes on su sihtgrupp? Kui su külas või linnaosas puudub organisatsioon, kes esindab teie rahvast, siis sihtgrupiks ongi kogukond. Aga kogukond ei tähenda vaid linnaosa või küla elanikke, selleks võib olla ka mingi huvigrupp, nagu näiteks rahvatantsijad, lauljad, sportlased, eakad, paljulapselised pered jne.
4. Kuidas sa oma sihtgrupini kõige kiiremini jõuad? Selle küsimuse juures peaksid väga hoolikalt oma sihtgrupi üle vaatama. Mis on nende keskmine vanus, mis kanalitest nad peamiselt infot saavad. Keskealised on enamikus Facebookis, noored jällegi Instagramis ja TikTakis, vanem rahvas aga loeb hea meelega kohalikku ajalehte. Ainus, mida vast kõik kasutavad, on e-mail, aga selle kaudu on väga keeruline inimesi kaasa rääkima saada. Sa võid küll uudiskirju laiali saata, aga kiire tagasiside saamiseks pead välja mõtlema muu mooduse. Kui teil on olemas kohtumispaik, on see hea võimalus erinevas vanuses inimesed kokku viia ja neilt vahetut tagasisidet saada. Vali välja vastavalt oma sihtgrupile peamine suhtuskanal. Kui sul on oskusi ja energiat, siis muud kanalid toetaksid suurema tähelepanu saamist oma peamisele kanalile.
5. Leia endale ideaalis vähemalt üks aktiivne mõttekaaslane, kes tahaks ja ka ajaliselt saaks panustada probleemi lahendamisse sinuga samaväärselt. Pea meeles, et üksiküritajad kaugemale ei triivi, meeskond on edasiviiv jõud. Pealegi, seaduse järgi ei saa sa üksi MTÜ-d luua, vaja on vähemalt kahte juhatuse liiget.
6. Kuidas saada rahvas kaasa rääkima? Facebook on minu hinnangul selleks parim koht, kuna iga su tehtud postitust saavad teised kommenteerida. Siinkohal hoiatus sulle: ära võta liialt südamesse negatiivseid kommentaare, eriti alguses. Inimesed on skeptilised, aga kui suudad jääda rahulikuks ega ründa kedagi vastu, siis peatselt avastad, et sind on omaks võetud ja need solvavad kommentaarid "Hea mees, kes lubabki" asenduvad konstruktiivse aruteluga.

Toon konkreetse näite enda kogemusest. Pärast MTÜ asutamist kirjutasin kohe oma esimese rahataotluse KOP-i (Kohaliku Omaalgatuse Programmi) taotlusvooru. Plaan oli teha Vana-Pärnu keskel asuvale tühermaale rannavõrkpalli ja rannatennise liivaväljak. Taotlus rahuldati ja kui raha oli juba meie MTÜ arvel, tegin Facebooki postituse, kus andsin kogukonnale teada, et raha on olemas ja kevadel hakkame ehitama. Selle postituse alla tuli kommentaar "Hea mees, kes lubabki". Olin päris löödud, kui aus olla. Olin näinud hulga vaeva, kirjutanud projekti ja ka raha saanud, aga ikka kellelegi ei meeldinud. Hiljem mõistsin, et asi ei ole üldse minus. Samale platsile olid poliitikud enne valimisi ka varem lubanud erinevaid asju, aga ilma tulemusteta. Igatahes, kevadel lõime kopa maasse ja kui esimene väljak (täna on seal neid juba 2) valmis sai, muutis ka selle terava kommentaari jätnud isik oma arvamust.

Ta on tänaseni alati abistamas, kui me midagi ühiselt kas ehitame või korrastame. Nii et ära lase pead norgu, algus ongi raske.

7. Mida saadud tagasisidega peale hakata? Kui oled rahva edukalt kaasa rääkima saanud, pead otsustama, mida tagasisidega peale hakata. Kindlasti ei tohiks sa küsida rahva arvamust ja siis selle unustada. Kui sul pole plaani, mida infoga peale hakata, ära üldse uurigi, mida rahvas arvab.

Kui oled kõik need punktid enda jaoks lahti seletanud, peaks sul olema juba päris korralik teekaart:

- Mis probleemi lahendada?
- Millega seda probleemi lahendada?
- Kes on su sihtgrupp?
- Kuidas oma sihtgruppi jõuda?
- Leia mõttekaaslane, parem käsi!
- Kuidas sihtgruppi kaasa rääkima saada?
- Mida saadud infoga peale hakkad, et probleem saaks lahendatud?

Pea meeles, et eesmärgid on mistahes ettevõtmise juures üliolulised. Kui sa ei tea, kuhu oled liikumas, käid sa eksinuna ringi. Mõttele alati nagu males, mõni samm ette. Iga su tänane otsus peaks sulle tulevikus mingit kasu looma!

3. Mis edasi?

Suurepärane, sul on olema teekaart, hakkame seda nüüd töösse rakendama. Kasutan enda Vana-Pärnu kogukonna näidet, kuidas meie oleme jõudnud nullist 1600 jälgijani. Muuseas, Vana-Pärnus elabki umbes 1600 inimest.

Kuigi Facebooki grupp sai loodud isiklikel põhjustel leida lapsele mängukaaslast, sain peatselt aru, et tegelik probleem on palju laiem. Meie linnaosas puudus esindaja, kes kogukonna mured ja rõõmud KOV-ile edasi annaks. Tegin mitmeid üleskutseid, et leida endale paariline, kes koos minuga tahaks aktiivselt kogukonda panustada, kajuks ei leidnud ma teda. Paraku on nii, et inimesed on laisad. Kõigil on palju ideid, aga kui palud neist mõne inimestel endil ellu viia, siis on vastus alati sama- kahjuks pole aega. Olukord muutus, kui 2021. aastal kolis meie linnaosasse uus pere, kellele läheb väga korda naabruskonna käekäik.

Igatahes oli probleemi olemus selge: meie kogukonnal puudus esindaja ja keegi teine seda ülesannet enda peale võtta ei soovinud, pidin ise sellega hakkama saama. Olgu mainitud, et esimesed 4 aastat ei olnud ka minul õiget sihti, kuhu selle grupiga jõuda tahaksin. Alles vahetult enne MTÜ loomist hakkasime tõsisemalt eesmärkide peale mõtlema. Seega sõnastasime meie kogukonna olemuse lahti nii :

“Vana-Pärnu kogukond MTÜ eesmärgiks on luua kogukond, kes hoolib Vana-Pärnu linnaosast ja seal elavate inimeste käekäigust. Koos lahendame muresid ning viime läbi muudatusi, mis puudutavad just meie linnaosa. Kui sul on idee või mõni murekoht, mida võiks Vana-Pärnus muuta, anna sellest meile teada.

See on meie kogukonna mission. Kui enda oma sõnastad, ära mine liiga detailidesse, aga ka liigne üldsõnalisus ei ole hea. Hea mission on selline, mille teksti lugedes saad nii sina kui ka su kogukond aru, mis täpsemalt eesmärgiks seatud on, meie näite puhul siis Vana-Pärnu linnaosa positiivne areng.

Siht silme ees, oli aeg kogukonda kasvatama hakata. Sel hetkel oli meie Facebooki grupis juba umbes 700 jälgijat. Aga kuidas me sellise hulga siis saavutasime? Retsept on tegelikult väga lihtne: kaasamine, kaasamine, kaasamine. Minu kogemused näitavad, et kuigi jah, inimesed ei viitsi või ei taha või ei oska mingit projekti täies ulatuses enda peale võtta, siis väikseid osasid ja kaasamõtlemit teevad nad hea meelega. Niisiis, kogukonna kasvatamiseks hakkasin ma postitama erinevaid Vana-Pärnuga seotud mõtteid, korraldasin koristustalguid, olime kogu aeg kogukonnana pildis. Ja nii lihtne see ongi. Kui sa alustad, ära heida meelt, kui rahvas kohe sinu aktiivsusega kaasa ei tule. See võtab aega, pead end oma kogukonnale tõestama. Ma isegi ei mäleta, mis hetkel ja miks muutus meie kogukondlik aktiivsus suhteliselt tagasihoidlikust olekust õlg õla kõrval seismiseks. Justkui oleksime ületanud mingi joone, kus rahvas ütles: “Jah, ajame sama asja, lööme kaasa!” Vaikiv kokkulepe, mis juhtus nagu üleöö.

Oleme keskendunud ainult Facebookile, sest meie linnaosas on keskmine vanus 40 aasta kanti ehk täpselt see generatsioon, kelle Facebookist leida võiks. Pean tunnistama, et meil on olnud muresid vanema generatsiooni kaasamisega, ise me nendeni ei küündi. Võiks ju ajalehes kirjutada artikleid, kuid kahjuks on need reeglina tasulised ja seetõttu ei ole me seda teed läinud. Küll aga on meil olemas Vana-Pärnu kultuuriselts MTÜ, mis koosneb just eakatest, nendega oleme teinud küll tulemuslikult koostööd. Siit õppetund: kõigini ei peagi ise jõudma, leia endale koostööpartnereid.

2021. a sai siis asutatud Vana-Pärnu kogukond MTÜ. Meil läks viis aastat, et jõuda nullist ametliku vabaühenduseni, ja ma olen sellega ääretult rahul. Nii mõnedki teevad selle vea, et suure hurraaga asutatakse kohe MTÜ ja siis alles hakatakse mõtlema, mida sellega peale hakata. See ei ole minu jaoks õige lahendus. Sel hetkel, kui sa MTÜ vormistad, tekib sul lisaks kogukondlikule ka juriidiline vastutus. See on justkui saatan su õlul, kes end pidevalt meelde tuletab, eriti siis, kui sa tegid MTÜ ainult selleks, et äkki nii hakkavad asjad paremini tööle. Ei hakka, liikumapanevaks jõuks oled sina ise, mitte mingi juriidiline keha. Võta rahulikult, hakka väikeste asjadega pihta ja MTÜ tee alles siis, kui näed, et sinu selja taga on toetajaskond ning teil on olemas ühine eesmärk, mille poole liikuda. Meie tegime MTÜ vaid sel põhjusel, et saaksime hakata erinevatest taotlusvoorudest raha küsima. KOP-i taotlusvooru rahadega arendame me oma Keskparki, Aktiivsete Kodanike Fondist ACF (Active Citizen Fundi) voorust saime raha immateriaalsete teemade jaoks, nagu selle käsiraamatu

kirjutamine, arengukava ja kommunikatsiooniplaani väljatöötamine, kodulehe tegemine ning kogukonna ja selle kontaktvõrgustiku kasvatamine. Taotlusvoore on erinevaid, see on lai maailm, millega enese kurssiviimine võtab aega. Aga usu mind, sul ei ole kuhugi kiiret. Võta rahulikult, arene omas tempos, ära ürita kõike täna ja kohe valmis saada.

Pärast MTÜ asutamist hakkasime projekte kirjutama. Tänapäevaks on meie Keskpargis läbi projektirahade olemas rannatennise ja rannavõrkpalli liivaväljak, sepa valmistatud jalgrattahoidjad, treeningvahendid seenioridele, väljõusaal, discgolfi korvid, lauatennise laud.

2022. aastal esitasime madalseikluspargi idee Pärnu linna kaasava eelarve konkursile. See on konkurss, kuhu inimesed või kogukonnad saavad esitada ideid linnaruumi paremaks muutmiseks. Need ideed lähevad rahvahääletusele. Enim hääli saanud idee saab Pärnus teostuseks 50 000€ . See oli võimas kogemus. Kaks nädalat oli hääletamiseks aega, ega siis mina idee esitaja ja kogukonna eestvedajana ei saanud niisama kõrvalt vaadata, iga päev postitasin ja otsisin hääli. Ja me võitsime - lausa Pärnu rekordarvu, 1113 häälega. Analoogne konkurss on enamikus KOV-ides igal aastal, otsi enda oma üles ja osale seal, sa ei pea isegi MTÜ olema. See on hea viis ennast rahvale tutvustada ja mõttekaaslaste juurde leida. Pea aga meeles - ära pane võistlustulle ideed, mis tundub sulle õige, vaid küsi enne, mida kogukond soovib. Nii oled sa leidnud endale enne idee esitamist mõned toetajad, kes annavad oma hääle ja ka oma sõpru hääletama kutsuvad. Mõttele kaasava eelarve konkursist kui Eurovisioonist, see on iga-aastane suursündmus, kus võitjale on kopsakas auhind. Võitja ei ole ainult sina, vaid terve su kogukond.

Kogukonna eestvedajana unusta ära sõna "mina". Kõik, mida sa teed, teed sa kogukonna heaks ehk siis kasuta nii palju kui võimalik sõna "meie". Minatades rõhutada sa vaid oma tähtsust, rääkides aga meie-vormis, paned sa oma kogukonna liikmed end tähtsana tundma. Rõhutan taas: üksi ei jõua sa kaugele, meeskonnana on vaid taevast piiriks.

4. Kuidas KOV võtaks su esitatud ideed omaks?

Siin ei ole ühest vastust, pead meeles pidama, et ametnik on ka inimene. Kindlasti ära mine uksi paugutama. Viisakus on see, mis asjad liikuma paneb. Täpselt nagu kogukonnas, pead sa ennast alustuseks ka KOV-is tõestama. Pea meeles, et ametnik ei ole su vaenlane, vaid tulevane koostööpartner. Kui sinu piirkonnas on senini mingit murekohta teie kogukonna arvates valesti lahendatud või üldse lahendamata jäetud, siis ei ole selles süüdi ametnik. Ametnik ei peagi kõike teadma ja on seeläbi pigem tänulik, kui kohalikud juhivad tähelepanu mingitele kitsaskohtadele, millest KOV isegi teadlik ei olnud. See ongi konstruktiivne koostöö, kui lähed ametniku jutule mitte ainult probleeme välja tooma, vaid pakud ka lahendusi.

Sa pead näitama, et:

- Sa oled meeldiv inimene, kellega saab teemasid arutada.
- Sa ei pea ametnikku enda vaenlaseks, vaid koostööpartneriks.
- Sul on tõsi taga, kavatsed veel pikalt oma kogukonna eest seista.
- Oled valmis kompromissideks ega raiu ainult enda nõudmisi.
- Lisaks probleemidele on sul pakkuda ka lahendusi, valdad teemat.
- Sul on olemas toetajaskond, sina oled pelgalt rahva arvamuse esindaja (Rahvasaadik).
- Oled valmis olema kontaktisik, kes vahendab KOV-i ja kogukonna suhtlust ja mõtteid.

Võtame need punktid ükshaaval läbi:

1. Pead olema meeldiv inimene, see on kogu suhtluse alustalaks. Usu mind, kui lähed ja lööd ametniku ukse pauguga lahti ja hakkad asju nõudma, ei saavuta sa midagi. Pead rääkima oma kogukonna mure lahti ja kuulama, mis mõtted on ametnikul selles vallas, miks olukord on just selline, nagu ta hetkel on. Võimalik, et sinusse suhtutakse skeptiliselt, aga ära kaota pead. Ole rahulik, kuula ametnik ära. Võib ka juhtuda, et ametnik saab kurjaks, kui kuuleb, mille pärast sa talle külla läksid. See arvatavasti ei ole üldsegi sinu süü, vaid varem on keegi ustepaugutaja juba sama teemaga kohal käinud ja ametnikul tekib automaatne kaitserefleks.
2. Tee ametnikule kohe alguses selgeks, et sa ei ole seal midagi nõudmas, vaid otsid koostöövõimalusi. Ametnik on su koostööpartner, tema teab seadusi, sina tead asja kogukondlikku poolt. Usun siiralt, et enamik KOV-ide ametnikke on oma ala spetsialistid, aga nad ei ole lihtsalt eluliste muredega kokku puutunud. Seetõttu ongi koostöö nii oluline. Sina ju reeglina seadusi nii hästi ei tunne, küll aga tead kogukonna arvamust antud teema kohta. Teie kohtumise eesmärk peakski olema inimliku mure ja seaduste omavahelise koostöö kuldne kesktee.
3. Ideaalis võiksid teha endale natuke nime, enne kui ametnikuga kohtuma lähed. Kui ametnik on juba sinust midagi head kuulnud, on sul tunduvalt lihtsam eesmärke saavutada, sest ta teab, et sa ei ole koosolekul hetkeemotsioonide ajendil. Sinu ülesanne on ametnikule tõestada, et sa ei ole ühepäevaliblikas, vaid kogukond usaldab sind ja on määranud su enda esindajaks ning sul ei ole plaanis lähinädalatel kõigele käega lüüa ja oma rollist taanduda.
4. Sul tuleb ametnikule vestluse alguses selgeks teha, et sa ei tulnud nõudma, vaid otsid seda kuldset keskteed, kuidas saaks mure lahendada. Alati on olemas mingi võimalus. Teie ülesanne ongi leida lahendus ja kui vaja, siis peavad ka mõlemad pooled oma nõudmistes järeleandmisi tegema. Kompromissid on elu edasiviiv jõud!
5. Ametnik peab aru saama, et sa ei tulnud kohtumisele ainult probleeme esile tooma. Enne kohtumisele minekut veendu, et oled teema endale korralikult selgeks teinud. Kindlasti peab sul varrukast olema võtta kogukonna lahendus, kuidas tavakodanikud näeksid, et asi laheneks. Pakkudes lahendusi hakkab ka ametniku pea tööle ja lõpuks see õige vahend ka leitakse. Ainult hädaldades, kui pahasti kõik kogukonnas on, jõuad

sa täpselt nii kaugele, et sulle noogutatakse, ja kui ukse enda selja taga kinni tõmbad, lendab kogu teie vestlus otse prügikasti.

6. Kirjutasin sõna "Rahvasaadik" meelega suure algustähega. Minu silmis ei ole Rahvasaadik isik, kes mandaadi saanuna hakkab pärast valimisi omapäi tegutsema. Ei, Rahvasaadik on oma rahva hääle kandja KOV-is, riigikogus või muus ametlikus ja ka mitte nii väga ametlikus asutuses. Vahet ei ole, kas sa oled oma kogukonna aktivst, volikogu või riigikogu liige, pea alati meeles, et Rahvasaadik esindab oma rahvast, mitte ei raiu omi mõtteid. Kui sa ei ole küsinud kogukonnalt arvamust ja siiski esitad mingi arvamuse, mis puudutab su kogukonda, ei ole sa Rahvasaadik. Näita ametnikule selgelt välja, et sul on olemas toetajaskond ja sina esindad vaid kogukonna mõtteid.
7. Reeglina ühe kohtumisega midagi paikapanevat ei otsustata. Seega jaga meelsasti ametnikuga oma kontakte ja anna selgelt teada, et edaspidi võib ametnik sinuga ühendust võtta, kui tekib küsimusi seoses teie kogukonnaga. Iga ametnik oleks õnnelik, kui ta saaks suhelda vaid ühe kogukonna eestvedajaga. Meie Vana-Pärnu näite puhul küsimus või palve, mis suunatud meie kogukonnale, antakse otse minule edastamiseks. On ju suur vahe, kas kirjutada 1600-le inimesele või saata välja vaid üks kiri teadmiseks, et see jõuab õigete inimesteni.

Siinkohal toon ühe torema näite 2023.a suvest. Kaitseliit korraldas Vana-Pärnus õppusi. Ilmselgelt oli ju vaja inimesi teavitada, et sel kindlal nädalavahetusel võib kohata meie linnaosas relvastatud isikuid. Teabe jagamiseks valis Kaitseliit flaierite panemise meie linnaosa elektripostidele. Ma ei tea, kui palju neil kulus aega, paberit ja muid vahendeid, et flaierid postide külge saaks. Küll aga tean ma seda, et kui üks meie kogukonnaliige saatis mulle flaierist pildi ning mul kulus alla viie minuti, et teha Facebookis postitus, mida nägi umbes 2000 inimest. Näide sellest, kuidas vabaühendusi alakasutatakse. Oleks Kaitseliit kohe edastanud mulle palve postitus välja saata, oleks nende kulud olnud samamoodi nullis nagu minu omadki. See näitab, kui palju meil tegelikult on veel vaja tööd teha, et hakataks nägema vabaühendusi koostööpartneritena.

5. Ära leiuta jalgratast!

Usu, kui ütlen, et kuskil on keegi juba edukalt leidnud lahenduse su murele. See, mis Pärnus on vajaka, on Paldiskis võib-olla juba ära tehtud. Olen olnud nüüdseks kaks aastat Pärnu volikogu liige. Minu peamine eesmärk on kogukondade kaasamine. Oleme liiga palju jooksnud kogukonnaga vastu bürokraatia seinale. Meile ei ole võõras tunne, et meid ei kuulata. Liiga tihti tunneme, et meie eest otsustatakse asju kuskil kabineti suletud ukse taga. Me ei ole sellega enam nõus. Seetõttu olengi viimased aastad hoolega teinud tööd selle nimel, et ka kogukonnad saaksid hakata kohalikus poliitikas kaasa rääkima.

Ma ei toonud Pärnu ja Paldiski võrdlust juhuslikult. Kui teemaga tutvuma hakkasin, avastasin, et näiteks Paldiskis on olemas kogukonnakomisjon, mis on ametlik linnavalitsuse osa. Sinna kuuluvad erinevate kogukondade esindajad, kes esitavad oma arvamusi erinevates küsimustes. Nii saab Paldiski tervikpildi rahva arvamusest. Elvas on oma uudiste äpp, kuhu inimesed saavad iga uudise taha kommentaare kirjutada. Need kommentaarid ei jää vastuseta, sest Elvas on palgatud haldur, kes viib kommentaarid õige ametniku lauale vastamiseks ning vastused saadab omakorda kommentaari esitajale. Need on kaasamise ilusad näiteid. Pärnus veel selliseid asju ei ole, aga küll tulevad, töö selle nimel käib. Samasuguseid näiteid võib tuua mistahes valdkonnast.

Kui avastad, et midagi on ikka kapitaalselt valesti, siis enne, kui lähed vastava ametniku juurde, uuri, äkki kuskil on juba samasugune probleem lahendatud. Ja kui leiad selle lahenduse, võta see ametnikuga kohtumisele kaasa. Väga lihtne on öelda, et probleemile ei ole lahendust. Aga kui sa näitad, et kuskil on juba lahendatud, siis ei jää ka ametnikul muud võimalust, kui hakata asja süvitsi uurima. Sinupoolne eeltöö on eduka lahenduse alustala, ära seda unusta. Mida rohkem tööd sa ametniku eest ära teed, seda kindlamini soovitud tulemusteni jõuad.

6. MTÜ ei tohi kasumit teenida

See on üks hullemaid müüte, mis on paraku laialt levinud. MTÜ ja OÜ vahe on selles, et MTÜ juhatus ei tohi kasumit dividendidena endale kanda ja vastutab oma tegevuste eest juhatuse liikmete varaga. OÜ seevastu võib dividendid välja kanda ja vastutab vaid omakapitali suuruse rahasummaga. Seega, MTÜ juhatuse liikmena ole väga ettevaatlik, kuidas sa raha kasutad, aga kindlasti ära peitu arvamuse taha, et MTÜ-l ei ole õigust kasumit teenida. Selle üle mõtiskledes võiksid vastata küsimusele: "Kui MTÜ kasumit teenida ei tohi, kuidas saab ta olla jätkusuutlik?" Paraku täna usuvad paljud, et MTÜ peabki ainult projektirahade peal elama, kui need otsa saavad, kaob ka MTÜ. Reaalsus aga on, et iga MTÜ eesmärgiks peaks olema lisaks oma tegevusvaldkonnale ka tulu teenimine, et saaks veelgi rohkem oma alal toimetada. Kasumit teenida võib, aga kasum tuleb suunata oma tegevusvaldkonda tagasi. Toon jälle näite Vana-Pärnu kogukond MTÜ kogemustest. Kui KOP-i vooru taotlus kirjutada, pead sa ise leidma kümme protsenti omaosalust. Kuidas sa selle leidma peaksid? Sa kas kerjad liikmetelt, maksad ise kinni või siis leiad tuluallika, mis selle raha sulle teenib. Üks lihtsamaid tuluallikaid vast on ürituste ja koolituste korraldamine. Tee hea koolitus, küsi piletiraha ja kogu tulu eest maksa ära omaosalus. Nii oled sa omaosalust kümnekordistanud ja 400€ asemel toonud kogukonnale kasu 4400€. Vägev, kas pole?

7. Kriitika

Sellele sõnale mõeldes meenub mulle “Tujurikkuja” sketš, kus tuntud Eesti lauljad laulavad üht tuntud Eesti laulu sõnadega “Teab loodus vaid, teab isamaa, teist eestlast me ei või seedida...”. Kahjuks on see üsnagi tihti õige. Teed midagi valmis, kulutad oma aega, paned sellesse projekti oma hinge, ja tulemuseks - kellelegi ikka ei meeldi. See on valus kogemus, aga sellega pead sa arvestama. Kõigile ei saagi meeldida, jätta see meelde. Kui tuleb hävitav tagasiside ja vaid ühe inimese poolt, siis võta seda nii, et kritiseerija on lihtsalt kade. Toon jällegi näite enda kogemustest. Juba mitu aastat on minult küsitud korvpalliväljakut. Otsisin võimalusi, kuidas see Vana-Pärnusse saada, kust raha leida. Lõpuks suutsin Pärnu linna 2023. aasta eelarvesse selle sisse suruda. Lõpphind 24 000 eurot, rohkem ei saanud. Selle raha eest aga ei ole võimalik täna täisväljakut ehitada, tegimegi ühe korviga pooliku platsi, mille mõõdud on ametlikud tänavakorvpalli omad: kuus meest saab korraga platsil mängida, kogukonna jaoks suur võit ju seegi. Aga kui plats lõpuks valmis sai, ütles kõige valjuhäälselt seda platsi nõudnud kogukonna liige, et see ei ole vajalik, neil oma grupis juba üle kuue inimese, nemad seda kasutama ei hakka. Selle kommentaari peale läks mul küll hari punaseks - tee siis ise paremini. Kahjuks selliste inimestega pead sa harjuma. Ära võta selliseid nähvimisi südamesse, kasvata endale paks nahk. Jah, alati on mõni rahulolematu, aga samas, reeglina tuleb sellistele kommentaaridele kohe ka sind julgustavaid kommentaare ja keskendu pigem neile. Las koerad hauguvad, sina jätkka oma tegemistega.

8. Kogukonna üksmeelsus

Kui oled üles ehitanud piisavalt suure kogukonna, seisad silmitsi uue murega - kuidas kogukonda koos hoida. See on miski, kus pead fantaasia lendu laskma, sest ühest meetodit siin ei ole. Kõik ju sõltub sinu kogukonna liikmetest: mis on nende huvid, miks nad kogukonnas on jne. Uuri esmalt välja, mis on sinu kogukonna liikmete huvid ja eelistused. Kui see on selge, siis leia ühistegevusi, mis võiksid enamikule meeldida. Nagu ennist mainisin, raha teenimise puhul on koolitused ja ühisüritused vaid paar head näidet, kuidas kogukonda üksmeelsena hoida. Siin pead teadma ühte vastikut nüanssi: rahva mälu on üürrike. Paari nädalaga on su korraldatud ühisüritus meelest läinud, rahvas jälle oma argimurede juures ja kui sul on vaja neid saada ühiselt tegutsema, on kohati mulje, justkui sa polekski midagi üksmeelsuse heaks teinud. Jällegi värske näide minu kogemusest. 2023. aasta Pärnu kaasava eelarve konkursil oli sees Vana-Pärnu idee ehitada meie Keskparki padeliväljak, mis oleks kõigile tasuta kasutamiseks. Kui 2022. aastal sai meie madalseikluspargi idee kindla võidu 1113 häälega, siis 2023. aastal oli veel kolm päeva enne hääletuse lõppu meie ideel vaid 410 häält. Üritasin igatpidi rahva hääletama saada, sest mõistus ütleb, et kui sul on grupis 1600 jälgijat, siis peaks sa ka 1600 häält vaevata kätte saama. No ei ole nii! Jäimegi lõpuks teiseks 610 häälega ehk

viimase kolme päevaga suutsin ma 200 häält rahvalt juurde lunida, aga sellest ei piisanud. Miks see nii raske on? Sest rahvast ei huvita asjad, millega nad kursis ei ole. Enamik ei teadnud, mis see padel ongi. Kui asi kedagi konkreetselt ei puuduta, siis oma häält ta ei anna. Minu silmis on see väga vale suhtumine, sest keegi ei tee ju asju ainult enda jaoks. Panin padeli idee sisse, kuna minult seda küsiti. Seega hääletamise ajal eeldasingi, et meie kogukond saab aru, et alati ei pea ainult iseenda peale mõtlema, esikohale tuleb seada kogukond. Nende viimase kolme päeva jooksul üritasingi ma seda inimestele selgeks teha, paraku jäi sellest väheks. Võitis teine idee, saades kokku 638 häält. See oli valus kaotus, vaid 29 häält jäi meil võidust puudu. Aga mis teha, elu on selline, tuleb edasi minna ja loota, et kogukond mõistab nüüd, kui oluline on iga väikene panus. Loomulikult panin hääletustulemuse ka gruppi üles, et koputada nende inimeste südametunnistusele, kes oma häält meile ei andnud.

9. Aga mis sina selle eest saad?

See on sedasorti küsimus, mille sa peaksid endale esitama enne, kui üldse kogukonda kokku ajama hakkad. Kui sinu eesmärgiks on raha teenida, siis minu soovitus sulle oleks - vali mõni teine valdkond. Rikkaks sa kogukonna eestvedamisega ei saa. Sattusin kunagi Kihnus lobisema ühe pastoriga. Koos siis arutlesime teemal «Kas saad armastada teisi, kui sa ennast ei armasta». Lihtne vastus oli, et EI. Kui sul ei ole enda elus asjad paigas, siis ära ürita hakata teiste elu paremaks muutma, keskendu iseendale. Ka rahaliselt peaksid sa tundma, et kui võtad endale lisakohustusi, siis see ei hakka sinu põhisissetulekut kuidagi segama.

Ja siis läbipõlemine. See on üks hirmus asi ja üsnagi tihti on põhjuseks just see, et sa muudkui teed midagi, aga endale sellest kasu ei loo: rabele, palju tahad, ikka oled isiklikult rahaliselt samal järjel. Siis arvab veel mõni, et kuidas on võimalik, et toimetad muudkui aktiivselt ja tõmbad kogukonda käima, saamata selle eest suurt palka - küllap sa jätad midagi rääkimata ja kandid endale rahasid. Seda mentaliteeti on keeruline murda, ma isegi ei viitsi oma pead sellega vaevata. Las rahvas arvab, mis tahab, mina jätkan sama aktiivselt. KOV-i ametnikud peavad sind oma vaenlaseks, kuna sa tekitad neile lisatööd. Vaba aega sul ka ei ole. Miks sa seda üldse teed? Minu puhul on asi lihtne - mulle meeldib inimestele kasulik olla. Mingil määral hoiab mind töös ka tunnustus, aga seda liiga tihti ei saa. Pean ennast igaveseks teiseks, sest ükskõik, kui väga ma ka ei üritaks, isiklikus plaanis jään ma alati esikohast ilma. Näiteks Kogukonna hing 2023 teine koht, Pärnumaa tegijad 2023 teine koht jne. Ju siis on nii.

Kui motivatsioon hakkab ära kaduma, lohutan ennast sellega, et külasthan neid paiku, kus tänu minu aktiivsusele on midagi uut valminud. Vana-Pärnu Keskpark on selleks minu puhul ideaalne koht. Kui tuju ikka nullis, sõidan parki ja vaatan seal lustivaid inimesi. Veel kolm aastat tagasi oli sel platsil ainult jalkaväljak ja nabani hein. Täna aga sportimise

ja vaba aja veetmise võimalusi igale maitsele ja vanusele. See hoiab mind energilisena, leia sina ka endale selline motivatsiooniallikas.

10. Suhted perega

Ma toon selle teema sisse, kuna paraku on nii, et kõik su rõõmud ja ennekõike mured jõuavad just su pereringis sinu seest välja. Katsu meeles pidada, et sinu pere on sinu tugisammas ja nemad ei ole süüdi teiste inimeste õeluses. Nemad ei ole süüdi, et sa üldse tahad teiste heaolu pärast võidelda. Seega, sea pere alati esikohale, hoia neid. Nemad on need inimesed, kellele sa saad alati loota ja toetuda. Vahet ei ole, kui raske sul parasjagu on, nemad on sul olemas... kuniks võib juhtuda, et sul neid enam ei ole! Ehk siis tervis ja pere on kõige tähtsamad, kõik muu tuleb pärast neid. See on nii oluline lause, et kordan: "Tervis ja pere on kõige tähtsamad, kõik muu tuleb pärast neid." Sinust ei ole su kogukonnale mitte mingisugust kasu, kui su tervis on ületöötamise tõttu korrast ära või kui oled õnnetu, kuna suhted perega on sassis. See lihtsalt ei toimi nii. Kuniks oled õnnelik ja terve, on sinu tegevustest kasu, vastasel juhul keerad sa vaid suhteid nässu ja põletad sildasid, mida hiljem on väga raske uuesti taastada.

11. Lõpetuseks

Kirjutasin päris ausalt lahti, mis sind on ees ootamas. Tahaks ju lubada lillemerd, suuri maju ja uhkeid autosid, aga jäägem realistlikeks. Siiski, kõik ei ole nii must, nagu sulle vast on mulje jäänud. Ma tõusen igal hommikul üles õnneliku inimesena, sest tean, et minu aktiivsusest on kasu tuhandetele inimestele. Kui tuju kipub halvenema, lähen Keskparki ja vaatan, kuidas pered madalseikluspargis möllavad või suviti rahvas pargis sporti teeb. Ma ju tean, et kui mina ei oleks seda parki arendama hakanud, oleks seal tänaseni vaid võsa ja konarlik jalgpalliväljak. Kuigi saan ka kriitikat, tean sisimas siiski, et neid inimesi, kes on tegelikult mulle tänulikud, on palju rohkem. Eestlased lihtsalt on sellised, kes ei taha häid asju välja öelda, kritiseerima aga on meistrid. Ja kui meenutama hakata, siis olen saanud kiitusi oluliselt rohkem kui kriitikat. Paraku negatiivsed asjad kipuvad paremini meelde jääma.

Nii et ära lase pead norgu, jätkka oma tegemistega. Aga ole valmis ka raskemateks aegadeks. Nagu öeldakse, igale tõusule järgneb mõõn, millele järgneb jälle tõus. Keskendu neile tõusudele ja usu mind, tunned end samamoodi iga päev õnnelikuna. Andmise rõõm on see kõige suurem rõõm, aga sul peab olema varuks, mida jagada.

Lõppsõna

Suured tänud, et viitsid selle lühikokkuvõtte läbi lugeda, loodetavasti said sa endale ideid ja indu juurde, mida teha ja mida mitte teha. Kui jäi mõni küsimus hinge kripeldama, siis võta minuga julgesti ühendust. Kogemusi kogukondadega ja kogukonnakogemusi on mul juba päris suur hulk, jagan neid hea meelega ka sinuga.

Olav Karulin

+372 5820 5901

kogukond@vanaparnu.ee

Vana-Pärnu kogukond MTÜ

Käsiraamatu kaasautor:

Kerli Kutan

Käsiraamatu valmimist toetas:

Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) Aktiivsete Kodanike Fond (Active Citizens Fund, ACF), mida vahendab Eestis Avatud Eesti Fond koostöös Vabaühenduste Liiduga.

Iceland _____
Liechtenstein **Active**
Norway **citizens fund**

LISA 1

Edulood

Üheks antud käsiraamatu mõtteks on ka KOV-idele anda natukene mõtteainet, mida saaks paremaks muuta. Seetõttu käisime kolm omavalitsust läbi ja uurisime, mis nemad teisiti teevad. Vestlesime Lääne-Harju, Elva ja Tõrva vallavanematega. Miks just nendega? Sest naised saunas rääkisid, et just nendes omavalitsustes tehakse midagi hoopis teisiti, kui mujal Eestis. Kindlasti on nendelaadseid tublisi kogukondade kaasajaid Eestis veel, aga meie piirdusime sel korral nende kolme tubli Eestimaa omavalitsusega.

Peamine ühine joon oli neil kõigil nn kogukonnakomisjon. Nimed on erinevad ja palka igal pool komisjonide liikmetele ei maksta, kuid sellegi poolest on KOV kutsunud kokku oma valla erinevate kogukondade eestvedajad, et siis ühiselt erinevaid teemasid kord kuus arutada. Olgem ausad, kuidas saab Pärnu näitel keskuslinnas elav ametnik teada, mis toimub kümneid kilomeetreid keskusest eemal samuti Pärnu alla kuuluvates kogukondades? Seetõttu üleskutse kõigile neile KOV-idele, kel täna veel ei ole otsekontakti oma linna või valla kõikide vabaühenduste ja piirkondade aktivistidega - võtke nendega ühendust. Leidke see aeg, et üles otsida need tublid särainimesed, kes sooviksid oma kogukonnas panustada ning pange nad ühtsesse infovälja. Need teadmised, mis te sealt saate, on hindamatud mistahes tuleviku otsuste tegemisel. Kui teil veel ei ole seda ühte ametnikku, kelle tööülesannete hulka peaks selle suhtluse koordineerimine olema, siis leidke keegi.

Toon paar mõtet veel välja, mis kohtumistest vallavanematega kõrvu jäid:

Elva tegi omale uudisteäpi, mille mõte on inimestele jagada tasuta Elva uudiseid. Samas on inimesel võimalus uudisele tagasisidet anda ehk siis kirjutada kommentaar. Selleks on määratud vallaametnik, kes annab vastava info vastutava ametniku kätte. Ametnik kirjutab vastuse, mille siis see sama määratud vallaametnik edastab küsijale/kommenteerijale tagasi. Ja mitte keegi ei saa öelda, et teda ei kaasata. Igal inimesel on võimalus kaasa rääkida ja ka vastused on alati garanteeritud, sest suhtluse vahendamiseks on palgatud eraldi inimene. Mis kõige tähtsam, kogu tagasiside andmine on interneti vahendusel ehk info liigub kiirelt. Elvas toimuvad regulaarselt „Külade Kärjad“, kus kogukonnakomisjoni liikmed kutsuvad kõik Elva valla külavanemad, külaseltside aktivistid, piirkonnakogude liikmed, teised vabasektori eestvedajad ja aktiivsed kohalikud elanikud kokku. Kohtumisel saavad edastada kõik osapooled oma mured ja probleemid ning koos leitakse nendele lahendused.

Lääne-Harju vald sõnastas kogukonnakomisjoni mõtte selliselt: „Avatud, kaasav ja läbipaistev juhtimine“. Nõustume sellise lähenemisega, need kolm märksõna on just need, mida iga omavalitsus peaks ennekõike järgima. Sest olgem ausad, kui ei ole inimesi, siis ei ole ka valitsust- järelikult peab KOV tegutsema rahva huvides mitte vastupidi.

Tõrva näeb vaeva, et inimesi Tõrvasse saada ja teeb seda hoopis teistmoodi. Nemat pakuvad lastega peredele krunte ja küsivad täpselt nii palju raha krundi eest, et saaks uude elamurajooni teha vajalikud kommunikatsioonid ja ehitada sõiduteed, ei mingit lühiajalist kasumi taga ajamist. Lühidalt võttis Tõrva vahendaja rolli enda kanda, sest olgem ausad, üksi mingit teelõiku ehitada ja vee ning elektriühendust põllule vedada oleks kallid. Kui aga terve uus linnaosa sellega ühineb, siis on summad teised. Nii korjaski Tõrva kokku uued elanikud, kelle raha eest ehitas vajalikud asjad ise ära. Lisaks on neil ka kogukonnakomisjon, mis on küll esialgu ajutine, aga mine sa tea, ehk jääb pidama. Komisjoni mõte aga kirjutati lahti nii:

“Töötada välja kogukonnakeskuste ülesehituse ja toimimise mudel ning kontseptsioon.”

Selline mudel peaks olema olema igas omavalitsuses!